

Papur y Bwrdd

4 Rhagfyr 2014

Teitl y Papur:	Dulliau rheoli strategol a datblygiadau diweddar mewn perthynas â Rhywogaethau Ymledol Estron (INNS)
Cyfeirnod y Papur:	NRW B B 86.14
Paratowyd y Papur gan: Noddwyd y Papur gan: Ysgrifennwyd y Papur gan:	Ceri Davies Nick Bialynicki-Birula

Pwrpas y Papur:	Gwybodaeth
Argymhelliad:	I nodi cynnydd
Angen Penderfyniad:	Amherthnasol

Effaith: Noder – efallai na fydd pob pennawd yn berthnasol i'r pwnc	<p>Effaith ar yr Amgylchedd: INNS yw'r ail fgythiad mwyaf i fioamrywiaeth ar ôl colli cynefinoedd. Mae rheoli INNS yn dod yn fwyfwy pwysig mewn perthynas â chanlyniadau amgylcheddol ac economaidd-gymdeithasol Cymru (a'r DU) ac mae'n achosi risgiau sylweddol ar gyfer sicrhau 'Statws Ecolegol Da' y Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr ac i sicrhau bod safleoedd y Gyfarwyddeb Cynefinoedd mewn cyflwr ffafriol.</p> <p>Effaith ar yr Economi: Mae gan INNS oblygiadau economaidd-gymdeithasol gan eu bod yn atal mewnlifoedd, yn andwyol i stoc pysgodfeydd masnachol a choedwigaeth ac yn cynyddu'r perygl o lifogydd drwy erydu glannau. Amcangyfrifir ei bod hi'n costio £1.7 biliwn y flwyddyn i ymdrin â'u heffeithiau a'u rheoli ledled y DU, ac mae disgwyl i'r ffaith bod pobl a nwyddau yn symud ar hyd a lled y byd a'r newid yn yr hinsawdd gynyddu'r bygythiad a'r effeithiau dros y degawdau nesaf.</p>
--	--

	<p>Effaith ar y Gymuned: Mae angen i reolwyr INNS gael cymorth gan gannoedd o bartneriaid gwahanol posibl yn cynnwys sefydliadau trydydd sector, byd diwydiant a busnesau, awdurdodau lleol, grwpiau â buddiant hamdden, tirfeddianwyr ac unigolion. Mae'r angen hwn am gyfraniadau gan nifer o bartneriaid yn adlewyrchu'r ffordd mae Llywodraethau'r DU yn mynd i'r afael ag INNS drwy waith Bwrdd Rhaglen INNS Prydain ac Ysgrifenyddiaeth y Rhywogaethau Ymledol.</p> <p>Effaith ar Wybodaeth: Mae atal, addysgu, canfod yn gynnar, atal lledaeniad a dileu lle bo'n bosibl yn weithgareddau hanfodol sydd eu hangen i fynd i'r afael ag INNS yn effeithiol drwy ddull seiliedig ar risg. Mae gwella'r sail wybodaeth am INNS a datblygu dulliau monitro ac adrodd priodol yn allweddol ar gyfer cefnogi ymyriadau cyflym ac ymatebion rheoli wedi'u targedu mwy cost-effeithiol.</p>
--	---

Pwnc

1. Pwrpas y papur gwybodaeth hwn yw rhoi trosolwg i'r Bwrdd o ddulliau rheoli a datblygiadau strategol diweddar mewn perthynas â Rhywogaethau Ymledol Estron y mae Cyfoeth Naturiol Cymru wedi eu defnyddio a bod yn rhan ohonynt fel rhan o'i rôl yn cefnogi ymateb Llywodraeth Cymru i reoli INNS. Rydym wedi ymrwmo i fanteisio ar gyfleoedd i fynd i'r afael â'r pwnc hwn sy'n cael llawer o sylw. Mae INNS yn cynnwys planhigion, anifeiliaid, bacteria a firysau yn yr aer, pridd, amgylcheddau dŵr croyw a morol.

Crynodeb

2. Mae INNS yn achosi risg cynyddol i ganlyniadau amgylcheddol ac economaidd-gymdeithasol cysylltiedig Cymru ac mae angen cefnogaeth gan lawer o fuddiannau i reoli'r rhywogaethau hyn. Mae gweithredu yn gallu bod yn anodd iawn yn wyneb y pwysau ariannol presennol sy'n wynebu pob sefydliad a'r ffaith nad oes unrhyw ddeddfwriaeth INNS gyffredinol yn ei gwneud hi'n ofynnol i dirfeddianwyr weithredu.
3. Mae disgwyl i Reoliad Rhywogaethau Ymledol Estron Ewropeaidd newydd ddod i rym ym mis Ionawr 2015. Disgwylir y bydd Strategaeth Fframwaith INNS Prydain yn cael ei chwblhau ddechrau 2015 ac mae'r Llywodraeth yn bwriadu cyflwyno deddfwriaeth Gorchymyn Rheoli Rhywogaethau i Gymru a Lloegr.
4. Mae Llywodraeth Cymru'n cadeirio Grŵp INNS Partneriaeth Bioamrywiaeth Cymru sy'n helpu i gydgyssylltu camau gweithredu ac adrodd ar INNS. Mae gan lawer o sefydliadau a

buddiannau rôl yn y gwaith o reoli INNS ac y tu allan i adrannau'r Llywodraeth; nid oes gan unrhyw wlad arall yn y DU un sefydliad sy'n gyfrifol am gydgyssylltu camau gweithredu INNS.

5. Argymhellodd Ymchwiliad gan Bwyllgor yr Amgylchedd a Chynaliadwyedd y Cynulliad Cenedlaethol i INNS y dylai Llywodraeth Cymru ddynodi CNC fel y prif sefydliad ar gyfer cydgysylltu'r gwaith o gasglu data a gweithredu i fynd i'r afael ag INNS yng Nghymru. Byddai hon yn 'ddyletswydd newydd' sylweddol i CNC ac rydym yn gweithio'n agos gyda Llywodraeth Cymru i'w helpu i ddeall pa gamau gweithredu ac adnoddau sy'n angenrheidiol er mwyn ymateb i'r argymhellion hyn.
6. Mae'r dull o atal, canfod a rheoli INNS wedi bod yn aml yn ddull o achub ar y cyfle neu o adweithio ac mae dod o hyd i arian ar gyfer y gweithgareddau hyn yn her yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni. Er bod rhai camau gweithredu i reoli INNS yn gallu bod yn gostus, mae yna gamau gweithredu rhagweithiol rhad a all helpu i reoli'r risg e.e. hyrwyddo Gwirio, Glanhau, Sychu.
7. Gan ystyried y cyfyngiadau ariannol o safbwynt rheoli INNS, mae CNC yn bwriadu defnyddio adnoddau fel y gellir eu darparu ar draws timau CNC i gefnogi ein gwaith strategol a gweithredol ym maes INNS. Mae CNC yn chwilio am gyfleoedd a dulliau arloesol eraill i wella'r gallu i reoli INNS yng Nghymru drwy ddefnyddio ein pwerau a chyflawni ein dyletswyddau eraill.
8. **Gofynnir i'r Bwrdd nodi'r ystod eang o weithgareddau rheoli INNS y mae CNC yn rhan ohonynt ar hyn o bryd, a'i ddull o weithio gydag eraill i ddod o hyd i ffyrdd newydd o ddatblygu'r gallu i reoli INNS yng Nghymru.**

Cefndir

9. Amcangyfrifir ei bod hi'n costio £1.7 biliwn y flwyddyn i ymdrin â'u heffeithiau a'u rheoli ledled y DU, ac mae disgwyl i'r ffaith bod pobl a nwyddau yn symud ar hyd a lled y byd a'r newid yn yr hinsawdd gynyddu'r bygythiad a'r effeithiau dros y degawdau nesaf.
10. Mae'r gwaith ar *P. ramorum* y mae CNC yn ymwneud ag ef yn enghraifft dda o faint o effaith y gall INNS ei chael. Er bod rhai agweddau ar waith rheoli INNS yn gallu bod yn ddud a heriol yn dechnegol e.e. dileu llyfrothen dŵr croyw Asia o Gymru neu reoli'r chwistrell fôr garped ym marina Caergybi, mae yna gamau gweithredu cost-effeithiol iawn a all helpu i reoli'r risg e.e. hyrwyddo cyngor arfer da ar Wirio, Glanhau, Sychu.
11. Tirfeddianwyr neu reolwyr safle sy'n gyfrifol am reoli INNS fel arfer ac ar hyn o bryd nid oes unrhyw ddeddfwriaeth gyffredinol ar INNS yn ei gwneud hi'n ofynnol iddynt weithredu. Un o'r heriau mwyaf yw dod o hyd i ffyrdd o alluogi'r rhai nad ydynt yn ymwybodol o arwyddocâd y risg neu sy'n methu gwerthfawrogi hynny neu sy'n amharod i helpu yn sgil cyfyngiadau ar adnoddau neu bwysau eraill a'u cael i ymateb yn briodol.

12. Mae rheoli INNS yn dod yn fwyfwy pwysig mewn perthynas â physgodfeydd CNC, y perygl o lifogydd a buddiannau rheoli safleoedd. Rydym yn cynnal gwaith partneriaeth morol, daearol a dŵr croyw a gweithgareddau INNS safle benodol ac yn darparu cyngor drwy geisiadau cynllunio, er enghraifft. Rydym hefyd yn cynorthwyo a chynghori Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU ar faterion strategol ar lefel Cymru, y DU a rhyngwladol.
13. Mae cyfyngiadau ar adnoddau'n golygu bod rhaid cyflawni gwaith INNS drwy achub ar y cyfle ac mewn modd adweithiol yn aml. Nid oes gan CNC swyddi na chyllid pwrpasol ar gyfer rheoli INNS chwaith, felly rydym yn chwilio am gyfleoedd i ddefnyddio adnoddau fel y gellir eu darparu ar draws timau CNC i gefnogi ein gweithgareddau strategol a gweithredol ym maes INNS.
14. Er nad oes unrhyw ddeddfwriaeth gyffredinol ar INNS sy'n gwneud camau gweithredu'n ofynnol, mae Rheoliad arfaethedig yr Undeb Ewropeaidd, cyflwyniad posibl y Gorchmynion Rheoli Rhywogaethau, datblygiad yr 2il gylch o Gynlluniau Rheoli Basn Afon y Fframwaith Dŵr a Chyfarwyddeb Fframwaith y Strategaeth Forol ynghyd â rhai mentrau penodol diweddar yng Nghymru yn darparu llawer o gyfleoedd strategol i helpu i wella'r ffordd o fynd i'r afael ag INNS yn fwy effeithiol ar lefel Cymru a'r DU.

Bwrdd Rhaglen INNS Prydain ac Ysgrifenyddiaeth y Rhywogaethau Estron

15. Dan gadeiryddiaeth DEFRA, mae Bwrdd Rhaglen INNS Prydain (a sefydlwyd yn 2005) yn cynnwys cynrychiolwyr o Lywodraethau Cymru, Lloegr a'r Alban a'u hasiantaethau sy'n cynnwys Cyfoeth Naturiol Cymru. Ei rôl yw cydgysylltu meysydd polisi INNS ledled Prydain a darparu cyfeiriad strategol i waith INNS ar draws llywodraethau.
16. Bydd hefyd yn cydgysylltu camau gweithredu ledled Prydain ar gyfer cyflwyno Rheoliad Rhywogaethau Ymledol Estron yr UE. Mae'r Bwrdd yn adolygu ei Gylch Gorchwyl ei hun a bydd yn ei weithredu ar ôl i Strategaeth ddiwygiedig Prydain gael ei chwblhau. Mae Ysgrifenyddiaeth y Rhywogaethau Estron yn cefnogi'r Bwrdd ac yn helpu i gydgyssylltu gwaith cyfathrebu a chyfraniadau technegol ar faterion strategol yn cynnwys asesiadau risg o rywogaethau, nodiadau briffio a hyrwyddo cyngor arfer da, er enghraifft.
17. Mae CNC yn gweithio'n agos gydag aelodau Bwrdd y Rhaglen yn cynnwys Llywodraeth Cymru, DEFRA ac INNSS i sicrhau bod buddiannau CNC a Chymru yn cael eu cydnabod a'u hystyried.

Adolygiad o Strategaeth Fframwaith INNS Prydain

18. Datblygwyd Strategaeth Fframwaith Rhywogaethau Ymledol Estron Prydain rhwng y llywodraeth, diwydiant a chyrff cadwraeth anllywodraethol. Dyma'r fframwaith rheoli INNS cyffredinol ar gyfer Cymru, Lloegr a'r Alban ac mae'n cael ei adolygu gan DEFRA ar hyn o bryd. Ei amcanion cyffredinol yw:
  - datblygu ymwybyddiaeth a dealltwriaeth eang o risgiau INNS, eu heffeithiau andwyol a sicrhau ein bod yn fwy gwyliadwrus o'r rhain;
  - creu cyfrifoldeb cryfach a rennir ar draws y llywodraeth, sefydliadau allweddol, rheolwyr tir a'r cyhoedd;
  - darparu fframwaith arweiniol ar gyfer gwaith rheoli / dileu cenedlaethol, rhanbarthol a lleol.

Rheoliad Rhywogaethau Ymledol Estron Ewropeaidd newydd

19. Mewn ymateb i gefnogi ystod o Gyfarwydddebau Ewropeaidd, y Confensiwn ar Fioamrywiaeth a rhwymedigaethau eraill, datblygwyd Rheoliad Ewropeaidd newydd i atal a lleihau effeithiau rhywogaethau ymledol estron (h.y. INNS). Cymeradwyodd Cyngor Ewrop y Rheoliad ym mis Medi ac mae disgwyl iddo ddod i rym ar 1 Ionawr 2015.

Dulliau Rheoli INNS ar lefel Cymru a Chyfraniad CNC

20. Mae Llywodraeth Cymru'n arwain ar bolisi INNS yng Nghymru ac yn cadeirio Grŵp Arbenigwyr INNS Partneriaeth Bioamrywiaeth Cymru. Mae'r grŵp cynghori'n helpu i gydgyssylltu camau gweithredu ar INNS ledled Cymru ac i adrodd yn ôl ar waith a gyflawnwyd drwy ddulliau strategol eraill e.e. rheoli INNS o dan strategaeth Coetiroedd i Gymru. Er nad yw'r Grŵp yn cynrychioli pawb a ddylai gyfrannu at reoli INNS, mae'n cynnwys cyrff anlywodraethol amgylcheddol ymysg eraill a chynrychiolwyr o CNC i gwmpasu ein buddiannau morol, daearol a dŵr croyw ni.
21. Y llynedd, cynhaliodd Pwyllgor Amgylchedd a Chynaliadwyedd y Cynulliad Cenedlaethol ymchwiliad i INNS. Un o'r prif argymhellion oedd bod:
- "..Llywodraeth Cymru yn penodi Cyfoeth Naturiol Cymru yn sefydliad arweiniol i gydgyssylltu'r gwaith o gasglu data a chymryd camau i fynd i'r afael â rhywogaethau goresgynnol estron yng Nghymru, gan gynnal cyswllt ag Ysgrifenyddiaeth Rhywogaethau Estron Prydain Fawr."*
22. Er nad oes gan CNC adnoddau pwrrpasol ar gyfer cydgysylltu gweithgareddau INNS, rydym wedi ymrwymo i weithio gyda Llywodraeth Cymru a'u helpu i ymateb i'r argymhellion drwy ein gwaith rheoli INNS strategol gyda phartneriaid a'r dulliau a amlinellwyd yn y papur hwn.
23. Rydym hefyd wedi sefydlu Gweithgor INNS mewnol i ddarparu 'un llais' ar faterion strategaeth a pholisi INNS ac i hyrwyddo'r arfer o rannu gwybodaeth ledled y sefydliad. O dan strwythur newydd CNC bydd y grŵp hwn yn cael ei arwain gan Reolwr Bioamrywiaeth a Physgodfeydd yr Adran Gwybodaeth, Strategaeth a Chynllunio sy'n gyfrifol am gyngor strategaeth a pholisi INNS.

Camau nesaf

24. Mae staff CNC wedi cyfrannu at broses Adolygu Strategaeth Prydain yn cynnwys gweithdai a gynhaliwyd gan DEFRA yn 2014. Yn hytrach na gweld unrhyw angen am newidiadau sylweddol i'r dull cyffredinol, ac yn dilyn adolygiad gan gymheiriaid, mae disgwyl i ddiwygiadau arfaethedig DEFRA wella ac adeiladu ar amcanion gwreiddiol y Strategaeth a helpu i egluro trefniadau, rolau a chyfrifoldebau llywodraethu. Mae disgwyl i'r Strategaeth ddiwygiedig gael ei chadarnhau ddechrau 2015 a bydd yn cynorthwyo gwledydd Prydain i weithredu Rheoliad yr UE.
25. Mae CNC ac aelodau eraill Bwrdd Rhaglen Prydain wedi bod yn cynorthwyo DEFRA a Llywodraeth Cymru gyda'u gwaith i ddylanwadu ar ddatblygiad y Rheoliad Ewropeaidd. Yn gyffredinol, bydd y Rheoliad yn cyflwyno rhaglen am y 18 mis nesaf a thu hwnt ar gyfer

Deddfwriaeth Gorchmynion Rheoli Rhywogaethau newydd i Gymru a Lloegr

26. Mae cynigion Gorchmynion Rheoli Rhywogaethau'r Llywodraeth yn ymateb i argymhelliad yn adolygiad Comisiwn y Gyfraith o ddeddfwriaeth bywyd gwyllt ar ddiffyg pwerau i reoli INNS. Bydd y cynigion – sy'n seiliedig ar ddeddfwriaeth debyg yn yr Alban – yn darparu pwerau i Lywodraeth Cymru neu CNC i helpu i atal costau ac effeithiau pellach drwy ddarparu'r gallu i gael mynediad i dir a chael gwared ar INNS sydd newydd gyrraedd. Y bwriad yw defnyddio Gorchmynion Rheoli Rhywogaethau ar gyfer INNS newydd mewn amgylchiadau eithriadol pan fo mesurau gwirfoddol wedi methu yn hytrach nag fel dull cyffredinol o ymdrin ag INNS sydd wedi lledaenu'n eang. Bydd Llywodraeth Cymru'n datblygu Cod Ymarfer ategol ac mae CNC yn cydweithio â hwy, DEFRA ac asiantaethau yn Lloegr yn cynnwys Asiantaeth yr Amgylchedd, ar y gwaith hwn.

Defnyddio Dulliau Eraill i Ddatblygu a Chyflawni Camau Gweithredu ar INNS yng Nghymru

27. Mae'n rhaid i reoli INNS fod yn elfen annatod o'r dull o Reoli Adnoddau Naturiol a ddatblygir yng Nghymru gan fod rheoli INNS yn effeithiol yn hanfodol i sicrhau bod Cymru'n elwa i'r eithaf ar ei hadnoddau naturiol. Mae CNC yn ystyried sut y gellir cynnwys dulliau o reoli INNS mewn gwaith sy'n cael ei ddatblygu o dan yr agenda hon.
28. Er enghraifft, mae INNS yn bwysau allweddol ar yr ecosystem sy'n bygwth gallu Cymru i sicrhau 'Statws Ecolol Da' o dan y Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr ac maent yn achosi perygl uniongyrchol i dros draean o gyrff dŵr. Mae CNC yn hyrwyddo materion INNS drwy ei waith ymgynghori ar 2il Gylch Cynlluniau Rheoli Basn Afon y Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr sydd i'w cyflawni gyda a chan bartneriaid i reoli'r risg INNS ar gyfer amcanion y Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr. Pan fydd Llywodraeth Cymru'n cymeradwyo'r camau gweithredu hyn byddant yn cynnwys gweithgareddau Cymru gyfan a gweithgareddau dalgylch penodol y bydd angen eu cyflawni rhwng 2015 a 2021.
29. Mae'r hinsawdd economaidd sydd ohoni a'r pwysau ariannol presennol yn golygu bod rhaid i CNC chwilio am gyfleoedd a dulliau arloesol eraill o ddatblygu gallu rheoli INNS yng Nghymru. Yn ddiweddar, datblygodd a chyflwynodd CNC ddau gynig INNS drwy Fenter Ymchwil Busnesau Bach Llywodraeth Cymru i ddod o hyd i ffyrdd newydd o reoli INNS dyfrol ac ailgyflwyno rhywogaethau brodorol yn dilyn gwaith rheoli INNS. Mewn cystadleuaeth o dros 25 o gynigion, daeth y ddau gynig INNS i'r rhestr fer i'w hystyried gan Banel y Fenter ac fe'u cymeradwywyd, gyda CNC yn derbyn £320,000 yn ychwanegol at ei gyfraniad ei hun o £8,000 at y gwaith hwn.
30. Mae CNC hefyd yn gweithio'n agos gyda Llywodraeth Cymru ar gyfle tanwario sydd wedi codi'n ddiweddar ar gyfer y flwyddyn ariannol hon. Rydym am ei ddefnyddio i gefnogi camau gweithredu strategol i reoli INNS yn cynnwys prosiectau Menter Ymchwil Busnesau Bach ac wedi dylanwadu ar Lywodraeth Cymru i'w ddefnyddio hefyd i ariannu gwaith cydgysylltu INNS yn cynnwys technoleg monitro ap ffôn a chyfieithu canllawiau arfer da cenedlaethol fel y gellir eu lledaenu'n ehangach yng Nghymru.

Risgiau

31. Mae CNC yn bwriadu cefnogi a defnyddio'r holl ddulliau a nodwyd yn y papur i helpu i leihau'r risgiau strategol y mae INNS yn eu hachosi i amcanion amgylcheddol ac economaidd-gymdeithasol Cymru. Mae'r ystod eang o risgiau sy'n gysylltiedig ag INNS yn ymwneud â math penodol o rywogaeth yn aml a'r amgylchedd daearol, morol neu ddŵr croyw sy'n cael ei effeithio ac mae CNC yn ystyried y materion canlynol wrth benderfynu ar y ffordd orau i gefnogi camau gweithredu perthnasol:
- Cydymffurfiaeth gyfreithiol
  - Effaith amgylcheddol
  - Effaith gymdeithasol
  - Effaith economaidd ehangach
  - Iechyd a diogelwch
  - Costau uniongyrchol i CNC
  - Gallu'r sector/partneriaeth i gefnogi/cyflawni camau gweithredu
  - Perygl i enw da

Goblygiadau ariannol

32. Er bod yna lawer o ffactorau y tu hwnt i reolaeth neu ddylanwad uniongyrchol CNC fel rheolaethau mewnforio/allforio neu fôrgludo er enghraifft, ein nod yw helpu i leihau bygythiadau INNS fel mae adnoddau yn caniatáu i ni a bydd CNC yn edrych i gefnogi camau gweithredu drwy ddefnyddio pwerau a dyletswyddau eraill e.e. y Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr, lle gall sicrhau adnoddau ychwanegol i wneud hynny. Dull cyffredinol CNC yw gweithio mewn partneriaeth i grynhoi adnoddau a sicrhau bod modd cyflawni cymaint o ganlyniadau â phosibl - yn ogystal â'r gwaith i reoli'r wiwer lwyd, er enghraifft, sy'n cynnwys sefydliadau'r 3ydd sector, awdurdodau lleol, tirfeddianwyr preifat a chymunedau.
33. Mae yna gamau gweithredu ar gyfer lleihau risg sy'n gymharol rad e.e. hyrwyddo'r cyngor arfer da cenedlaethol, Gwirio, Glanhau, Sychu. Yn achos camau gweithredu INNS sy'n debygol o fod yn gostus iawn a/neu'n heriol yn dechnegol rydym yn ceisio gweithio mewn partneriaeth lle bo'n bosibl. Er enghraifft, rydym yn cyfrannu £177,000 at y prosiect 'Llwybrau Morol' sy'n werth £657,000 a bydd y gwaith o ddileu llyfrothen dŵr croyw Asia yn y ddau safle sy'n weddill yng Nghymru - gwaith sy'n werth dros £500,000 i gyd (yn cynnwys £100,000 ar gyfer Parc Arfordir y Mileniwm) - hefyd angen cymorth technegol gan Asiantaeth yr Amgylchedd, gan nad oes gan CNC yr arbenigedd hwn. Yr amcangyfrif cychwynnol ar gyfer gwaith rheoli INNS cyfunol CNC yn 2009/10 oedd £192,000 yn codi i £370,000 yn 2013/14. Amcangyfrifir bod y gwaith o gydgyssylltu ein hymateb ni i'r Berdysyn Ymledol yn ystod y tri mis cyntaf ar ôl ei ddarganfod yng Nghymru yn £24,000, mae ein gwaith yn ymateb i *Didemnum Vexillum* ym marina Caergybi wedi costio £800,000 hyd yn hyn ac mae CNC wedi derbyn £2.5 miliwn arall eleni i gefnogi'r gwaith o reoli *P. ramorum* y mae'n rhan ohono gyda'r sector coedwigoedd preifat.
34. Byddai argymhelliad y Pwyllgor i CNC gydgyssylltu gwaith INNS ar draws yr amgylcheddau morol, daearol a dŵr croyw yn ddyletswydd newydd sydd y tu allan i'n cylch gwaith cyfredol

ac yn waith sylweddol i ni ei gyflawni. Yn ogystal â'r cymorth mae CNC yn ei ddarparu i Lywodraeth Cymru ac eraill, byddai'r rôl hon yn gofyn am staff newydd i gydgyssylltu gweithgareddau lleol a gweithgareddau i Gymru gyfan. Mae Llywodraeth Cymru'n deall y byddai'n rhaid i ni gael cyllid digonol a chynaliadwy er mwyn cyflawni'r gwaith hwn ac rydym wedi amcangyfrif y byddai angen £340,000 y flwyddyn i ddechrau (ac eithrio unrhyw anghenion ariannu penodol ar gyfer prosiectau).

Cyfathrebu

35. Mae CNC yn gweithio'n agos gyda Llywodraeth Cymru ac aelodau eraill Bwrdd Rhaglen Prydain i ddatblygu cysylltiadau cyfathrebu gwaith INNS yn cynnwys briffiau cenedlaethol, hysbysiadau a chyngor arfer da sy'n cael eu lledaenu drwy wefan Ysgrifenyddiaeth Rhywogaethau Estron Prydain a llwybrau cysylltu eraill yn cynnwys Partneriaeth Bioamrywiaeth Cymru, er enghraifft.
36. Yn fuan ar ôl ffurfio CNC dosbarthwyd adnodd e-ddysgu ymwybyddiaeth o INNS dyfrol a bioamrywiaeth a etifeddwyd gan Asiantaeth yr Amgylchedd i staff allweddol perthnasol. Yn dilyn hynny, rydym wedi bod yn gweithio'n agos gydag Ysgrifenyddiaeth Rhywogaethau Estron Prydain i ehangu'r adnodd e-ddysgu hwn i'w ddefnyddio gan holl staff maes a disgwyliwn iddo fod ar gael i'w ddosbarthu'n eang yn fuan. Rydym hefyd wedi perswadio Llywodraeth Cymru i ddefnyddio rhywfaint o'r cyfle tanwario i ariannu cyfieithiad Cymraeg o ddeunyddiau cenedlaethol er mwyn gallu lledaenu'r rhain yn fwy rhagweithiol yng Nghymru fel enghreifftiau o arferion da cyfredol.

Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb (AEG)

37. Mae'r ffaith fod INNS yn effeithio i raddau gwahanol ar amgylcheddau morol, daearol a dŵr croyw yn golygu bod rhaid ystyried asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb fesul pob achos unigol. O dan gynigion Gorchmynion Rheoli Rhywogaethau'r Llywodraeth er enghraifft, bwriad y Llywodraeth yw cynnwys yr effaith ar bobl ac unigolion fel rhan o'r asesiad cyffredinol er mwyn sicrhau Gorchmyn o'r fath. Yng nghyd-destun gwaith rheoli strategol INNS y mae CNC yn rhan ohono ac sy'n cael ei gwmpasu gan y papur hwn, ni ystyrir bod angen cynnal asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb.